

Prof. Wisse over Barth's jongsten uitval.

DE KRACHT VAN HET GELOOF IS DE UITVERKIEZING.

„Zonder dit levend geloof zou Nederland nog een prooi zijn van
tyrannie en inquisitie”

Sommige bladen vermeldten dezer dagen gretig dat Karl Barth een scherp uitval zich had veroorloofd tegen „Holland's" Calvinisme. Men had n.l. aan Barth gevraagd: „welke kracht het geloof in de uitverkiezing geeft tegenover de massa, die steeds meer heidensch wordt?” — Hierop had Barth geantwoord, dat de vraag riekt naar Holland (een zek. r. Holland), en hij scherp zou antwoorden.

Die vraag n.l. was in Barth's ooren een klank uit de eigengerechtigheidsfeer enz. enz. Precies zooals wij dit (ook!) in Holland kennen, al van vóór dat Barth bestond, uit de liberale en andere vrijzinnige kringen.

Bij Barth komt het scherpe, ons van eigengerechtigdswaan beschuldigende, antwoord voort uit zijn principieel van reactie. Maar de reactionaire profeet (een oude zaak) wordt altijd éénzijdig.

Barth draaft door.

Barth draaft door. Wel zeker, dat er altijd lieden zullen zijn, die met de leer der uitverkiezing in eigengerechtig en zelfgenoegzaam vaarwater komen, behoeft niet te verwonderen. Dat kan men bij Barth c.s. ook aantreffen. Al dat geroep van „wij zijn nog goddelozer dan de heidensche massa” enz. enz. kan ook tot een „psychose” worden. Men kan ten deze rijk op z'n „armoedje” worden! Een zelfs besmettelijke ziekte. Een Hollandsch theoloog (allesbehalve een Calvinist zooals Barth bestrijdt) zei eens: tegenwoordig staat in den tempel ook de farizeeër te bidden; wees mij zondaar genadig.

Dit alles geeft geen permissie, om te loochenen, dat het geloof in de uitverkiezing een kracht geeft tegenover de paganistische massa.

Als Barth soms meenen moest, dat die Hollandsche Calvinisten daarmee veronderstellen, dat zij beter zijn, en niet zouden kennen wat beteekent, voor God verloren te gaan en te zijn; dan beklag ik ten deze 's mans „grondige” kennis van onze Calvinistische psyche.

Neen, dat willen wij wel met ons bloed onderteekenen. Maar daarom juist, willen wij om Godswil erkennen, dat de souveriniteit Gods die in de genade uitstraalt, een doorleefd onderscheid schept tusschen hen die genade bezitten en hen die haar missen.

Ware dit niet zoo dan betekende genade al bitter weinig. En evenmin behield het begrip goddeloos dan zijn ernstige betekenis. De profeet Maleachi spreekt van het uitkomen van het onderscheid tusschen hem, die God vreest, en hem, die God niet vreest (Mal. 3:18).

In verdacht gezelschap.

Het merkwaardige van het Barth-geval is ten deze, dat hij in zeer verdacht gezelschap komt, een gezelschap hetwelk hem wel niet lief zal zijn. Namelijk in gezelschap van den Duitschen neo-Germaan Rosenberg, den befaamden bestrijder van den God des Bijbels. Deze toch heeft in zijn berucht boek over de mythe der 20e eeuw, niet onduidelijk zijn afkeer uitgesproken van Paulus en diens praedestinatieleer. Immers (net als Barth op zijn manier) dat was volgens Rosenberg bij Paulus eigengerechte Joodsche trots, om het internationale overwicht te verkrijgen. Bij Barth en Rosenberg raken de uitersten elkaar.

* * *

Met dat al: Barth moet niet beschouwd worden als een verwerper van de uitverkiezingsleer zelf, neen, het gaat hier om de interpretatie, of liever nog, om de verwerkelijking er van in het geloofsleven. Geloof maar aan de uitverkiezing, zal Barth zeggen; maar als ge dit goed doet, dan zult ge niet meer spreken van een heidensch leven, maar van een leven dat uit zulk een geloof tegenover de massa. Elzoo!

Prof. G. Wisse.

De gestelde vraag verdient betere behandeling.

De aan Barth gestelde vraag verdiende dan ook een andere, betere behandeling. Want inderdaad, geloof (maar dan levend) in de uitverkiezing zal juist de diepste impuls, aandrift zijn, om vóór en óm God te leven.

Wie verstaat: ik ben uit God geboren; — hij zal de beste practijk der religie kunnen geven, want de pols der religie klopt in gehoorzaamheid. Zoo was het toch vóór den val (reeds).

En gehoorzaamheid, beter dan de offerande der dialectische speculatie, zal alhaast geen sterker stuwkracht kunnen ontvangen, dan uit het geloof: ik ben uit en door God; en dies tot God. Voorts zal zulk geloof ons met heldenmoed bezielen, juist als een arme, ellendige „goddelooze” in onszelf, om ondanks alles den strijd, waartoe God óók uitverkoort tegen de wereld van alle heidendom vol te houden. Zie onze Hollandsche vaders.

Het geeft voorts een prediking van ruim evangelie, ook aan dat heidendom te brengen, namelijk: was het niet uit vrije genade maar om verdiensten, dan was er althans voor den tollenaar geen hoop, nu juist wel. Nu staat de poort van hoop nog open ook voor die in dood weggezonden massa. Paulus was er door aangegrepen zóó, dat hij om de heerlijkheid van dat evangelie wel van Christus wenschte verbannen te zijn, om zijner broederen wil.

Wie zulke genade kent, zegt niet: ik ben nog goddelozer dan die massa (woorden van Barth), zonder meer. Neen, die is wel de grootste der zondaren voor God geworden; maar die heeft ervaren wat genade vermag; en heeft daarom een boodschap aan die wereld.

Om niet meer te noemen, zulk geloof geeft ook de kracht der volharding; dat ondanks alles God het toch zal winnen; want het laatste woord zal God spreken omdat Hij het eerste sprak (verkiezing). En deswege blijven wij in God veerkrachtig. Dát is in de historie van het Calvinisme tot een wereldreddende practijk geweest.

Een miskenning van den Heiligen Geest.

Heel die vroom klinkende, eenzijdige, het werk Gods Deïstisch uiteenscheurende redeneering van Barth is in haar diepste wezen een miskenning van den Derden Persoon, den Heiligen Geest. Paulus heeft óók niet gezegd: ik heb genade, en ben uitverkoren; en die s..... ben ik niets dan goddeloos etc. n. l. hij zegt: door de genade Gods ben ik (h. was wat!) die ik ben.

Barth bedoelt het goed, aangenomen. Maar in feite worden wij met zulke redenee-

Dit alles geeft geen permissie, om te loochenen, dat het geloof in de uitverkiezing een kracht geeft tegenover de paganistische massa.

Als Barth soms meenen moest, dat die Hollandsche Calvinisten daarmee veronderstellen, dat zij beter zijn, en niet zouden kennen wat beteekent, voor God verloren te gaan en te zijn; dan beklaag ik ten deze 's mans „grondige” kennis van onze Calvinistische psyche.

Neen, dat willen wij wel met ons bloed onderteekenen. Maar daarom juist, willen wij om Godswil erkennen, dat de souvereiniteit Gods die in de genade uitstraalt, een doorleefd onderscheid schept tusschen hen die genade bezitten en hen die haar missen.

Ware dit niet zoo dan beteekende genade al bitter weinig. En evenmin behield het begrip goddeloos dan zijn ernstige beteekenis. De profeet Maleachi spreekt van het uitkomen van het onderscheid tusschen hem, die God vreest, en hem, die God niet vreest (Mal. 3:18).

In verdacht gezelschap.

Het merkwaardige van het Barth-geval is ten deze, dat hij in zeer verdacht gezelschap komt, een gezelschap hetwelk hem wel niet lief zal zijn. Namelijk in gezelschap van den Duitschen neo-Germaan Rosenberg, den befaamden bestrijder van den God des Bijbels. Deze toch heeft in zijn berucht boek over de mythe der 20e eeuw, niet onduidelijk zijn afkeer uitgesproken van Paulus en diens praedestinatieleer. Immers (net als Barth op zijn manier) dat was volgens Rosenberg bij Paulus eigen gerechte Joodsche trots, om het internationale overwicht te verkrijgen. Bij Barth en Rosenberg raken de uitersten elkaar.

* * *

Met dat al: Barth moet niet beschouwd worden als een verwerper van de uitverkiezingsleer zelf, neen, het gaat hier om de interpretatie, of liever nog, om de verwerkelijking er van in het geloofsleven. Geloof maar aan de uitverkiezing, zal Barth zeggen; maar als ge dit goed doet, dan zult ge niet meer spreken van een heiden. ~~Evenmin van een heiden uit zulk een geloof tegenover die massa. Eizoo!~~

Weet Barth dan niet?

Maar weet Barth dan niet, dat zelfs volgens wereldberoemde geschiedkundigen Holland, ja juist Holland, zijn wording en bloei te danken heeft aan dezen factor bij ons Hollandsche, Calvinistische volk?

Ge moet er Fruin e. a. maar eens op na slaan.

Als dit geloof in de uitverkiezing niet ware geweest een levend geloof, maar „slechts” een bespiegeling zonder functionneering, en geen geloof hetwelk de wereld overwint, dan waren wij, naar Barth's model, een groep „goddeloozen voor God” gebleven zonder meer, die genade slechts tot speculatieve functionneering kenden; en die met gewichtige termen, inmiddels aan tyrannie en inquisitie ten prooi verbleven waren.

In het dialectisch stadion.

Het is hier, net als bij al de elementen in de Barthiaansche „theologie”; genade, geloof, verkiezingsleer enz. enz.; zij alle effecteeren geen daden en vruchten uit Gods Heiligen Geest tegenover een wereld die in het booze ligt. Zij mogen dat eigenlijk niet doen volgens Barth; want dat ware maar zelf-verheffing en eigendunk, zij het dan ook met een leergroep over genade. Maar zodoende wordt, met in naam een roemen van den Vader, den Souverein, — aan den Heiligen Geest in Zijn functionneerend werk te kort gedaan. Het is weer één dier blijken van Barth's pantheistisch-Deïstisch (paradoxaal klinkt het inderdaad!) denksysteem, maar waarbij wij ons toch afvragen, of dit nog theologie kan heeten, dan wel speculatieve sportvoorstellingen in een dialectisch stadion, dat theologisch opgesierd is.

wie verstaat: ik ben uit God geboren; — hij zal de beste practijk der religie kunnen geven, want de pols der religie klopt in gehoorzaamheid. Zoo was het toch vóór den val (reeds).

En gehoorzaamheid, beter dan de offerande der dialectische speculatie, zal alhaast geen sterker stuwkracht kunnen ontvangen, dan uit het geloof: ik ben uit en door God; en dies tot God. Voorts zal zulk geloof ons met heldenmoed bezielen, juist als een arme, ellendige „goddelooze” in onszelf, om ondanks alles den strijd, waartoe God óók uitverkoor tegen de wereld van alle heiden dom vol te houden. Zie onze Hollandsche vaders.

Het geeft voorts een prediking van ruim evangelie, ook aan dat heidendom te brengen, namelijk: was het niet uit vrije genade maar om verdiensten, dan was er althans voor den tollenaar geen hoop, nu juist wel. Nu staat de poort van hoop nog open ook voor die in dood weggezonden massa. Paulus was er door aangegrepen zóó, dat hij om de heerlijkheid van dat evangelie wel van Christus wenschte verbannen te zijn, om zijner broederen wil.

Wie zulke genade kent, zegt niet: ik ben nog goddelooser dan die massa (woorden van Barth), zonder meer. Neen, die is wel de grootste der zondaren voor God geworden; maar die heeft ervaren wat genade vermag; en heeft daarom een boodschap aan die wereld.

Om niet meer te noemen, zulk geloof geeft ook de kracht der volharding; dat ondanks alles God het toch zal winnen; want het laatste woord zal God spreken omdat Hij het eerste sprak (verkiezing). En deswege blijven wij in God veerkrachtig. Dat is in de historie van het Calvinisme tot een wereldreddende practijk geweest.

Een miskenning van den Heiligen Geest.

Heel die vroom klinkende, eenzijdige, het werk Gods Deïstisch uiteenscheurende redeneering van Barth is in haar diepste wezen een miskenning van den Derden Persoon, den Heiligen Geest. Paulus heeft óók niet gezegd: ik heb genade, en ben uitverkoren; en dies ben ik niets dan goddeloos etc. n. l. en zegt: door de genade Gods ben ik (n. l. was wat!) die ik ben.

Barth bedoelt het goed, aangenomen. Maar in feite worden wij met zulke redeneering in naam van souvereine genade gedrongen in den antinomianschen hoek.

Het antwoord riekt naar „Deutschland”.

De vraag zou rieken naar Holland? Het antwoord riekt naar „Deutschland”. U weet wel (stijl Barth) welk „Deutschland” ik bedoel. Dat van pantheistische speculatie; van Deïstisch antinomianisme en van neo-Germanendom.

En nu nog een psychisch element: Barth zei, dat hij nu scherp moest worden. Ellieve. Functionneert bij Barth op die manier zijn diep-niets-en-goddeloos voor God geworden zijn? Dit is m. i. vrij in strijd met zulk standpunt. Dan heb ik maar liever de „Hollandsche” functionneering van het geloof in de uitverkiezing; en waarbij wij mochten illustreeren: dit is de overwinning welke de wereld overwint, n. l. ons geloof.

Driebergen.

WISSE.